учасник освітнього процесу заощаджує час і хоче бути максимально доступним. Вебінари виконують цю функцію найкраще.

Література:

1. Людвік Н., Шевченко О. Вебінар як нова форма професійного спілкування. *Бібліотечна планета*. 2012. № 1. С. 19 22. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bp_2012_1_8

2. Pet'ko L., Popova L., Kulyk O., Kardash L., Ovsiienko L., Denysiuk I., Proskurniak O. Web Oriented Education Course Design Model in the Entrepreneurship Education System. International Journal of Entrepreneurship Education. Dublin, Ireland. 2021. Volume 25. Issue 6. P. 1–9. Режим доступу: https://www.abacademies.org/articles/web-oriented-education-course-design-model-in-the-entrepreneurship-education-system-11151.html

DOI https://doi.org/10.36059/978-966-397-310-4-22

ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ДО ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Петренко В. О.
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки, іноземної філології та перекладу
Харківського національного економічного університету
імені Семена Кузнеця
м. Харків, Україна

Важливість формування критичного мислення як навички 21 сторіччя у здобувачів вищої відбивається в місіях багатьох вітчизняних та закордонних закладів вищої освіти та постає як педагогічна проблема в процесі його формування.

Слід відзначити, що визначення поняття «критичне мислення» (далі КМ) в педагогічних джерелах, що присвяченні висвітлення педагогічних проблем з формування навичок критичного мислення в процесі набуття іншомовної комунікативної компетентності (далі – ІКК) має декілька перспектив. Розглянемо деякі з них більш детально.

За філософським підходом, дефініції поняття КМ є нормативними та спираються на певні критерії (наприклад, на філософські цінності Добро, Правда та інші) чи якості ідеального критичного мислителя [3]. Одним з недоліків такого підходу є недостатня увага до процесів мислення людини в реальному контексті.

Формулювання поняття КМ в когнітивній психології є описовими, тобто складаються з детального опису поведінки людини, її дій в процесі прийняття рішення. Для пояснення КМ також використовують такі поняття як метапізнання, що охоплює два основних виміри: метакогнітивний моніторинг ─ усвідомлення власних когнітивних функцій (за наявності метакогнітивних знань) та метакогнітивна регуляція ─ застосування своїх когнітивних ресурсів для навчання або вирішення проблем тощо [4].

Критики такого підходу відзначають, що людський мозок не є аналогом комп'ютера, бо, коли людина думає, вона не усвідомлює процес мислення (значна частина якого несвідома). Тільки після прийняття рішення можна певною мірою реконструювати і проаналізувати процес мислення.

За соціологічним підходом, вчені підкреслюють вплив соціокультурних факторів, таких як-то: суспільство, влада, статус тощо, на процес КМ. Мислення завжди відбувається в контексті, який має соціальні впливи та взаємодії, як прямі, так і непрямі, а на мислення людини впливають різні контексти [8]. Проте для формування навичок КМ все ж варто шукати особливості мислення, що повторюються в різних контекстах.

В педагогічному аспекті, науковці можуть опиратися на такі критерії, як-то: на визначення КМ за одним з вищезгаданих підходів; надавати власне визначенн [5]; ігнорувати будь-який підхід щодо визначення КМ у роботі [7]; об'єднувати декілька перспектив, наведемо приклад: «…критично мислити – значить усвідомлено оцінювати, міркувати, мислити, тобто проявляти психічну, емоційну, пізнавальну активність, що повинна бути спрямована людиною на вирішення конкретної проблеми» [1, с. 24].

Узагальнюючи роботи дослідників щодо проблеми формування КМ при підготовці до ІКК, науковці виокремили чотири основні стратегії: 1) стимулювання мотивації студентів до вирішення критичних ситуацій; 2) надання студентам «надлишкової» інформації щодо попереднього досвіду вирішення реальних ситуації для конструювання їх власної системи знань щодо мови та світу; 3) спрямування здобувачів вищої освіти на обгрунтування своїх позицій у вирішенні критичних ситуацій; 4) розширення навичок КМ здобувачів вищої

освіти через трансфер контекстуального досвіду КМ за межі контексту. Кожна з зазначених стратегій має свої методи навчання [9].

Оскільки КМ має свої визначення за різними підходами, то оцінювання КМ залежить від його концептуалізації. Існує ряд популярних інструментів критичного мислення: WGCTA; EWCTET; CCTT; CCTST; HCTAES тощо.

Однак, незважаючи на збіг у деяких аспектах, ці тести критичного мислення відрізняються за своїми цілями, форматами та контекстами. Сучасна тенденція полягає в об'єднанні двох форматів відповідей (як тестів з множинним вибором, так і тестів критичного мислення відкритого типу) в один тест [6].

Проте існують певні утруднення щодо використання згаданих тестів при підготовці до ІКК, а саме: викладачі мають сумніви щодо доцільності вимірювання КМ в спеціальних дисциплінах за допомогою згаданих тестів КМ оскільки вони більш спрямовані на повсякденні ситуації; проведення таких тестів займає багато часу, проте не стосується вимірювання сформованих навичок КМ в рамах певної дисципліни безпосередньо; обмеженість в матеріальних ресурсах на придбання тестів; брак часу на засвоєння основної структури та теорії тестів для вибору відповідного тесту для дисципліни [2].

Типовими методами оцінювання сформованості КМ здобувачів вищої освіти при набутті ІКК на різних рівня організації освітнього процесу є такі: застосування таксономії, наприклад, таксономії Б. Блума; оцінювання навчальних планів з дисциплін; оцінювання різних аспектів підготовки до ІКК (говоріння, письмо, читання, аудіювання) відповідно до Європейських еталонних рамок (англ. European Reference Framework), на які орієнтується освітня галузь; поєднання різних методів оцінювання при проектуванні міждисциплінарних курсів тощо.

Висновуємо, формування КМ у здобувачів вищої освіти як педагогічна проблема потребує подальшого розгляду науковців.

Література:

1. Горохова І. В. Мовно-комунікативні практики формування критичного мислення в сучасних університетах США : дис. … канд. філософ. наук : 09.00.10 «Філософія освіти». Київ, 2016. 206 с.

2. Bissell, Ahrash N., and Paula P. Lemons. “A New Method for Assessing Critical Thinking in the Classroom.” *Bioscience*, vol. 56, no. 1, 2006, pp. 66–72, https://doi.org/10.1641/0006-3568(2006)056[0066:ANMFAC]2.0.CO;2

3. Facione, Peter A. *Executive Summary and Critical Thinking Expert Consensus Statement*. Millbrae, CA: The California Academic Press, 1990.

4. Hacker, Douglas J., et al. “Definitions and Empirical Foundations.” *Metacognition in Educational Theory and Practice*, Routledge, 1998, pp. 15–38, https://doi.org/10.4324/9781410602350-8

5. Janssen, Eva M., et al. “Identifying Characteristics Associated with Higher Education Teachers’ Cognitive Reflection Test Performance and Their Attitudes Towards Teaching Critical Thinking.” *Teaching and Teacher Education*, vol. 84, 2019, pp. 139–49, https://doi.org/10.1016/j.tate.2019.05.008

6. Ku, Kelly Y. L. “Assessing Students’ Critical Thinking Performance: Urging for Measurements Using Multi-Response Format.” *Thinking Skills and Creativity*, vol. 4, no. 1, Apr. 2009, pp. 70–76, https://doi.org/10.1016/j.tsc.2009.02.001

7. Petek, Elcin, and Hasan Bedir. “An Adaptable Teacher Education Framework for Critical Thinking in Language Teaching.” *Thinking Skills and Creativity*, vol. 28, 2018, pp. 56–72, https://doi.org/10.1016/j.tsc.2018.02.008.

8. Wallace, Belle, et al. *TASC : Thinking Actively in a Social Context*. A.B. Academic Publishers, 1993.

9. Yuan, R., Liao, W., Wang, Z., Kong, J., & Zhang, Y. (2022). How do English-as-a-foreign-language (EFL) teachers perceive and engage with critical thinking: A systematic review from 2010 to 2020. *Thinking Skills and Creativity*, 43, 101002. URL: https://doi.org/10.1016/j.tsc.2022.101002

DOI https://doi.org/10.36059/978-966-397-310-4-23

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ CHATGPT ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Піддубцева О. І.
доктор філософії з галузі знань Освіта/Педагогіка,
доцент, старший викладач кафедри філології
Дніпровського державного аграрно-економічного університету
м. Дніпро, Україна

Швидкий розвиток інформаційних технологій має значний вплив на розвиток освіти. Штучний інтелект все більше входить в наше повсякденне життя і викликає певні побоювання серед представників освітянської ниви щодо академічної доброчесності з боку здобувачів